

Investing in your future
Cross-border cooperation programme
2007-2013, Part-financed by the European Union
(European Regional Development Fund)

HOOGTIJ(D) VOOR KUSTVISSERIJ

HOOGTIJ(D) VOOR KUSTVISSERIJ

GLOBALAAL

Scheepswerf - © Jack Dooms

Barleuf, Frankrijk - © GIFS Researcher Photography

Kustwateren zijn onmisbare leefgebieden voor het mariene leven. Veel van de commercieel belangrijke vissen, schelp- en schaaldieren vinden geschikte broedkamers en voortplantingsgebieden in de ondiepe kustzones en riviermondingen. **Wereldwijd** neemt naar schatting 75% van de visserijactiviteiten plaats in de kustwateren¹. Deze Kustvisserij steunt veelal op ambachtelijke of kleinschalige ondernemingen. Ze produceert een diversiteit aan voedsel en bestaansmiddelen en creëert een aanzienlijke directe en indirecte werkgelegenheid voor de bevolking in de streek. Ongeveer 90% van alle directe werkgelegenheid in de visserij is verbonden aan deze kleinschalige visserij². Hierdoor levert ze een essentiële bijdrage aan de voedselvoorziening, de lokale economie, en de sociale en culturele identiteit van de kustgemeenschappen. Met de toenemende druk op de ruimte en gebruiksfuncties in de kustwateren, staat de toekomst van deze sector echter zwaar onder druk. Toch blijft de omvang van bepaalde visserij-activiteiten in de kustwateren ongekend of onderschat, is hun bijdrage onvoldoende zichtbaar voor het breder publiek, en zijn ze grotendeels afwezig in het beleid en de besluitvorming³.

Om de toekomst van de Kustvisserij te verzekeren is het hoogtij(d) voor gerichte actie

Boulogne, Frankrijk - © GIFS Researcher Photography

Hastings, UK - © GIFS Researcher Photography

EUROPA: WIE VIST ER IN DE KUSTZONE?

De Europese Commissie definieert **'kleinschalige visserij'** (Small-scale fisheries) als visserij activiteit die beoefend wordt vanop schepen <12m en die geen gebruik maken van vistuig dat over de bodem sleept (EC 1198/2006). Ruwweg 80% van de Europese vissersvloot - goed voor gemiddeld 40% van de directe werkgelegenheid in de visserijsector - behoort tot deze kleinschalige Kustvisserij¹.

Voor de **'Kustvisserij'** bestaat er op Europees niveau geen eenduidige definitie en gebruiken de lidstaten de criteria die best passen in een lokale of nationale context: lengte van het schip, duur van de zeereis, vistuig en doelsoorten, afstand tot de visgronden...

¹ McFadyen et al. 2011

² FAO 2015. Voluntary Guidelines for Securing Sustainable Small-scale Fisheries

³ GIFS project INTERREG 2 Seas www.gifsproject.eu

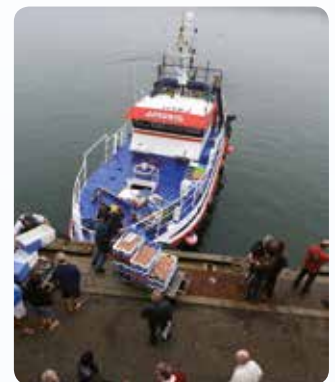
Wat zegt het Europees Gemeenschappelijk Visserijbeleid over de Kustvisserij ?

Kleinschalige en grootschalige visserijen verschillen in hun ecologische, sociale en economische impact. Het Groenboek voor de hervorming van het Europees Gemeenschappelijk Visserijbeleid GVB (22.4.2009 – COM(2009)163) stelde daarom een gedifferentieerd beheer voor: één beheersregime voor de grootschalige vloot gericht op een capaciteitsaanpassing en economische efficiëntie en één regime voor de kleinschalige en kustvisserij met een focus op sociale doelstellingen in kustgemeenschappen. De Europese Commissie (EC) erkent immers de historische en huidige rol van de Kustvisserij voor het behoud en de ontwikkeling van de kustgemeenschappen. Voor de EC moeten de lidstaten daarom streven naar een voorrangregeling voor de kleinschalige-, de ambachtelijke- en de kustvisserij, onder meer door een beperkte toegang voor de grootschalige visserij tot de kustwateren binnen de 12 nautische mijl. De EC heeft herhaaldelijk haar bezorgdheid geuit over de noodzaak tot bescherming van de Kustvisserij die plaatsgrijpt binnen deze 12 nm. De EC erkent daarnaast ook het belang van de samenwerking met de kust vissers voor het behalen van beleidsdoelstellingen in de kustwateren voor de Natura 2000-gebieden (habitat- en vogelrichtlijngebieden), de Mariene Strategie, de richtlijn inzake Mariene Ruimtelijke Planning en Energie-infrastructuren op zee.

Het herziene GVB (Verordening (EU) nr. 1380/2013) ging in januari 2014 van kracht. Het GVB stelt dat de beslissingen die invloed hebben op de lokale gemeenschappen, zo dicht mogelijk bij dit lokaal bestuursniveau dienen te worden genomen. Het stelt onder meer dat de nieuwe maatregelen de kustvisserijactiviteiten zullen bevorderen door het inachtnemen van sociaal-economische perspectieven. Lidstaten moeten hiervoor bij het verdelen van de nationaal toegekende quota gepaste criteria opstellen waarbij ook ecologische, sociale en economische aspecten in rekening worden gebracht: bv. de ecologische impact van de visserij-activiteit, de historiek inzake naleving van de regelgeving, de bijdrage tot de lokale economie en ook het historisch tijdsperspectief. De lidstaten moeten daarnaast ook de transitie naar een 'lage impact visserij' stimuleren door het gebruik van selectieve(re) vistechnieken met een aantoonbaar lage(re) milieu impact. De EC stelt ook uitdrukkelijk dat de recreatieve visserij een belangrijke impact op de visbestanden kan hebben, voornamelijk in kustwateren waar de commerciële kustvisserij ook actief is. Het GVB dringt daarom bij de lidstaten aan ervoor te zorgen dat ook de recreatieve visserij wordt uitgevoerd in overeenstemming met de doelstellingen van het GVB. Dit betekent, volgens de principes ter bescherming van het ecosysteem en met een rapportageverplichting ter ondersteuning van een duurzaam beheer.

Roggen, Zeebrugge - © Van Ginderdeuren, Karl

Le Guilvinec, Frankrijk - © GFS Researcher Photography

HOOGTIJ(D) VOOR KUSTVISSERIJ

Gamalen vissers van Oostduinkerke (2)
© Vinca Bevan

Gamalen vissers van Oostduinkerke (2)
© Vinca Bevan

Vistrap, Oostende - © VLIZ (Coppieters)

Vistrap, Oostende - © VLIZ (Coppieters) (2)

Vismarkt, Oostende - © Coppieters, Marian

BELGISCHE DEFINITIE?

In België is de wettelijke definitie voor de commerciële kustvloot of het 'kustvisserssegment' sinds het Ministerieel Besluit van 02/02/2006^{4,5}, gebaseerd op een motorvermogen ≤ 221 kW en een tonnage ≤ 70 GT van een schip waarbij de maximale duur van de scheepsreis bepaald is op 48 uur⁶, met een verplichte start en aankomst in een Belgische haven. Vissers die hun vaartuig in het kustvisserssegment willen laten opnemen moeten hun vraag jaarlijks voorleggen bij de Dienst voor Zeevisserij (Vlaamse overheid): in 2014 waren dit een 7-tal schepen. Kustvissers worden beperkingen opgelegd inzake motorvermogen, maar ter compensatie mogen zij onbeperkt vissen, ook op soorten met vangstbeperkingen⁷.

De activiteiten van de kustvloot worden formeel gerapporteerd aan de bevoegde lokale en Europese organen. Een exclusieve zone van 3 nautische mijl wordt voorbehouden voor de activiteiten van dit kustvisserssegment. De wetgeving voorziet mogelijks in een uitbreiding van deze exclusieve zone tot 4.5 nm. Mits enkele uitzonderingen als gevolg van multilaterale overeenkomsten⁸, is de 12 nm zone exclusief voorbehouden voor vissersschepen met een motorvermogen ≤ 221 kW (i.e. kustvissers- en kleinvlootsegment; 42-tal schepen). Samen voeren zij vanuit de Belgische zeegebieden ongeveer 10% (1500-2000 ton) van de totale aanvoer en aanvoerwaarde van de Belgische vloot aan.

Bovendien zijn er een 16-tal schepen < 12 m die in het Belgisch deel van de Noordzee zeebaars en andere soorten vissen. Zij doen dit echter onder een Nederlandse licentie, voornamelijk omdat de voorwaarden qua veiligheid en bemanning in de Belgische wetgeving een knelpunt vormen.

Volgens de Europese definitie omvat de commerciële visserijvloot in België geen kleinschalige visserij. Voor de visserijactiviteit van schepen < 10 m bestaat er in België geen registratieplicht in de context van het Europees visserijbeleid. Net zoals deze kleinere schepen is ook de recreatieve visserij in de kustwateren onzichtbaar in de statistieken. De recreatieve visserij is kleinschalig en lokaal en wordt omschreven door een brede waaier aan termen en vistuigen of doelsoorten: garnaalkruiers, schelpdierversamelaars, hengelaars, fuikenzetters, pierenstekkers, strandjutters, enz. Zij vertegenwoordigt een grote diversiteit aan visserij-activiteiten in de kustzone die zowel vanop land als op zee beoefend worden en geen commerciële doeleinden hebben. De milieu-impact ervan is tot op heden nog niet gekwantificeerd.

⁴ MB 16/12/2005 besluit van de Vlaamse Regering van 16 december 2005 tot de instelling van een visvergunning en houdende tijdelijke maatregelen voor de uitvoering van de communautaire regeling inzake de instandhouding en de duurzame exploitatie van de visbestanden met betrekking tot het kustvisserssegment, alsook tot de opheffing van drie ministeriële besluiten

⁵ MB 09/02/2006 Ministerieel besluit tot vaststelling van uitvoeringsbepalingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 16 december 2005

⁶ MB 16/03/2012 besluit tot vaststelling van de uitvoeringsbepalingen van de Vlaamse Regering van 16/12/2005, tot de instelling van een vergunning en houdende tijdelijke maatregelen voor de uitvoering van de communautaire regeling inzake de instandhouding en de duurzame exploitatie van de visbestanden met betrekking tot het kustvisserssegment, alsook de opheffing van 3 ministeriële besluiten

⁷ Het motorvermogen van een vissersvaartuig dat na een gunstige beslissing van de Dienst is opgenomen in het kustvisserssegment, kan vanaf de datum van de beslissing voor een periode van vijf jaar niet worden samengevoegd met het motorvermogen van een ander vissersvaartuig (MB 09/02/2006)

⁸ Het verdrag tot instelling van de Benelux Economische Unie (1958) geeft Nederlandse vissers ongelimiteerde rechten voor het vissen in de Belgische territoriale zone; De Belgisch-Franse overeenkomst over de visvangst op ijle haring (haring gevangen tussen december en april) en sprot in de Franse en Belgische territoriale wateren (1975) geeft Franse vissersschepen, onder bepaalde voorwaarden, toelating tot het vangen van sprot en haring in de zone tussen 3 en 12 nm vanaf de basislijn.

BELANGRIJKE KANSEN VOOR DE KUSTVISSERIJ ALS SECTOR

De Kustvisserij en kleinschalige visserij zijn van nature sterker verstrengeld met andere sectoren en maatschappelijke belangen (cultuur, toerisme, milieu, natuurbehoud, etc.) dan de industriële visserij. Dit biedt **unieke kansen**:

ALS PARTNER IN HET STREVEN NAAR BEHOUD VAN MARIENE ECOSYSTEMEN:

de Kustvisserij is een cruciale speler bij de uitvoering van een aantal Vlaamse, federale en Europese beleidsdoelstellingen en -principes, op land en op zee. Dat beleid heeft in het bijzonder een invloed op de Kustvisserij omdat kustvissers gericht zijn op de nabije kustwateren en weinig mogelijkheden hebben om zich te verplaatsen naar andere visgebieden. Gezien de sterke band met de kustecosystemen, kan de sector een rol toebedeeld krijgen als partner of 'medebeheerder' van deze gebieden. Deze samenwerking kan het behalen van de huidige beleidsdoelstellingen voor behoud en herstel van mariene ecosystemen versterken. Voorbeelden zijn de Europese Mariene Strategie, de richtlijn voor Maritieme ruimtelijke planning, en de bekrachtiging in Vlaamse en federale wetgeving (bv. de Wet Marien Milieu). Gebieden die belangrijk zijn voor de voortplanting (van bv. schol, tong, haring, inktvis) en kwetsbaar zijn voor bodemberoering, of plekken waar vissen zich concentreren, vragen bijzondere aandacht in deze samenwerking.

ALS VERBINDING TUSSEN LAND EN ZEE:

kustgemeenschappen benutten vis en voedsel opgevist uit de nabijgelegen kustwateren. Deze dagverse vis wordt bij voorkeur vermarkt in een 'korte keten' ('van het schip naar het bord', met een minimum aan tussenschakels). Ze wordt in restaurants, culinaire tradities, toeristische en educatieve initiatieven en in andere lokale kwaliteitsvolle initiatieven gewaardeerd.

ALS MEDEBEHEERDER VAN DE HULPBRONNEN:

co-beheer betekent het delen van verantwoordelijkheden voor het duurzaam gebruik van de visbestanden tussen bijvoorbeeld de vissers en de overheid. Co-beheer leidt tot een hogere mate van betrokkenheid en begrip tussen de partijen. Formele en informele akkoorden kunnen gesloten worden om de wederzijdse rollen en verantwoordelijkheden te verduidelijken.

ALS LOKALE ECOLOGISCHE KENNISBRON, IN DE SAMENWERKING MET WETENSCHAPPERS EN BELEID:

traditionele ecologische kennis van de kustvissers over de nabije visserijgebieden kan een aanvulling zijn in het wetenschappelijk onderzoek, bij monitoringprogramma's en in beleid en beheer. In de zogenaamde 'self-sampling' programma's voeren vissers bv. een deel van de monitoring uit die traditioneel door visserijbiologen gebeurt. Vissersschepen kunnen ook dienen als kostenefficiënte platformen van waarop monitoringsprogramma's, bv. voor biodiversiteitsonderzoek in de kustwateren, of ten behoeve van educatief werk kunnen geleid worden.

ALS PROMOTOR VAN DE UNIEKE IDENTITEIT EN TRADITIE IN KUSTGEBIEDEN.

Kustvisserij verschilt van grootschalige of industriële visserij door haar ecologische impact en in het bijzonder door haar sociale, culturele en economische verstrengeling met de lokale gemeenschap. Ze creëert een gevoel van eigenheid en een unieke beleving voor de bezoeker. Dit biedt nieuwe en unieke mogelijkheden voor economisch herstel in kustgemeenschappen, vooral daar waar de directe inkomsten van de visserij stagneren of achteruitgaan.

Kabeljauwen - © Van Ginderdeuren, Karl

Nieuwpoort vismijn - © Sylvia Theunynck

Benthos - © Van Ginderdeuren, Karl

Garnalenvisser van Costduinkerke
© Vince Bevan

HOOGTIJ(D) VOOR KUSTVISSERIJ

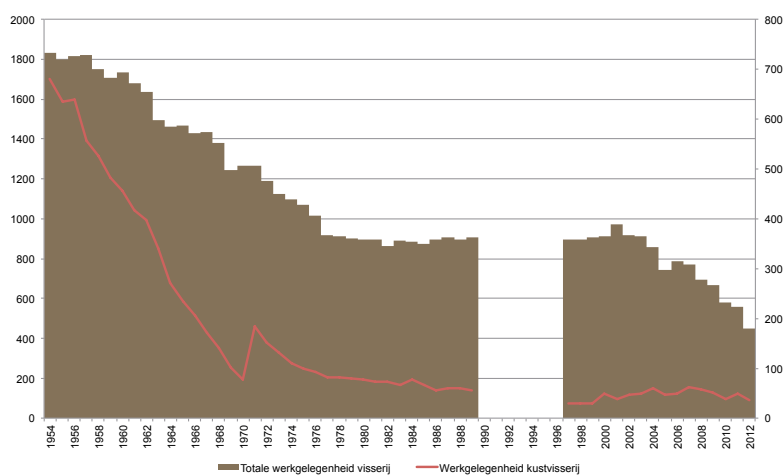
N.12 Arthur - © VLZ

Tonen vangst - © VLZ

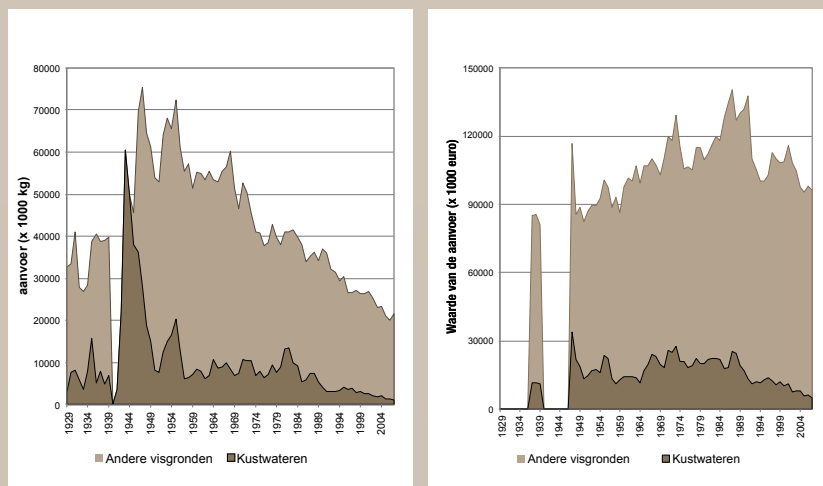
TIJDSREEKSEN ILLUSTREREN HET HISTORISCH BELANG VAN DE BELGISCHE KUSTVISSERIJ EN DE POTENTIËLE ROL DIE DE SECTOR IN DE TOEKOMST KAN INVULLEN

In zowat alle Europese visserijlanden speelde de visserij in de kustwateren historisch een belangrijke rol in de lokale werkgelegenheid en economie, en als stabiele bron van voedsel. In de voorbije eeuw voorzag de Belgische commerciële Kustvisserij in ongeveer 20% (figuur 2) van alle aanvoer en zelfs 60% van alle schelpdieren en kreeftachtigen werden door de kustvloot aangevoerd. Haring en sprat (49%), grijze garnaal (12%), kabeljauw (9%), schol (6%), wijting (4%) en tong (3%) vormden de belangrijkste soorten in het aanvoergewicht over deze periode. De kustvloot (volgens definitie <70GT) vertegenwoordigde in 1960 nog ongeveer 63% van de volledige vloot, terwijl ditzelfde vlootsegment (<70GT) in recentere tellingen gedaald is tot minder dan 25% (<20 schepen). Vandaag zijn nog slechts 7 schepen officieel geregistreerd als deel van dit kustvissersegment. Pakweg 50 jaar geleden (1954) waren 40% van de Vlaamse vissers actief in de kustvisserij. De directe werkgelegenheid in de commerciële kustvisserij is sinds 1950 met 94% gedaald (figuur 1), in vergelijking met een daling van 75% in de volledige commerciële vloot.

Figuur 1: Verloop van aantal Belgische kustvissers sinds 1954, in vergelijking met de totale directe werkgelegenheid in de visserij (vissers). De breuk in de trend wordt verklaard door een wijziging in definitie Kustvisserij.

De economische waarde van de aanvoer van de Kustvisserij bedroeg ongeveer 25% van de totale sector over de periode (VLIZ 2009, figuur 2).

Figuur 2: Relatief belang van kustvisserij in totale visserij: aanvoer en besomming.

Door de tijd heen is het juridische kader voor de Belgische commerciële Kustvisserij gewijzigd. Vóór 2006 werd Kustvisserij afgebakend op basis van motorvermogen (tot 1970), tonnage (tot 1994), of een combinatie van beide. Vanaf 02/02/2006 kijkt men naar een combinatie van motorvermogen, tonnage en duur van de reis.

Vis van het seizoen - © C-Fish, Promovis

Vistrap, Oostende © Seys, Tineke (2)

Vistrap, Oostende © Seys, Tineke (3)

HINDERPALEN VOOR EEN STERKERE KUSTVISSERIJ SECTOR

De Kustvisserij heeft nood aan een eigen regime: een beleid met oog voor haar eigenheid, voor de sterke band met de lokale identiteit van de kustgemeenschap, en voor de afhankelijkheid van lokale visproducten. Bij het uitwerken van een aangepast regime en samenwerkingsverbanden, zijn een aantal hinderpalen in rekening te brengen. (*)

- De Kustvisserij heeft een beperkte eigen stem en/of beperkte vertegenwoordiging in de visserijsector als geheel.
- Kustvisserijgemeenschappen zijn versnipperd, het sociaal weefsel is minder hecht geworden.
- De sector heeft weinig affiniteit met de administratieve regelgeving en het technocratisch beleid en beperkt vertrouwen in een gecentraliseerd bestuur op Europees niveau.
- De Kustvisserij heeft een kleinschalige, eigen ondernemingscultuur met weinig ruimte om te investeren in maatschappelijke uitdagingen.
- Alternatieve modellen van participatieve ontwikkeling vergen een geïntegreerde aanpak en investeringen en visie op langere termijn.
- Kustvisserij als 'volwaardige' of aparte sector heeft een beperktere zichtbaarheid bij het breder publiek en een lagere prioriteit op de politieke agenda.
- De wetgeving voor het overschakelen van recreatieve naar professionele kleinschalige visserij vormt een knelpunt.

Veskraampje, Oostende © Seys, Tineke (3)

Garnalen vangen - © Steen, Kris

* Conclusies op basis van interviews met 78 belanghebbenden in de Kustvisserij in de Zuidelijke Noordzee. Meer info, lees: http://www.gifsproject.eu/images/eindproducten/GIFS_Position_Paper.pdf, Nationaal Strategisch Plan voor de Belgische visserijsector 2007-2013 (EVF, 2008)

HOOGTIJ(D) VOOR KUSTVISSERIJ

Kabeljauw - © Van Ginderdeuren, Karl

Wijtingen - © Van Ginderdeuren, Karl

Hondshaai, Oostende - © Raymond Simons

Zeebrugge - © GIFS Researcher Photography

A l'ostendaïse - © Els Verhaeghe

ACTIES TEN BEHOEVE VAN EEN TOEKOMST VOOR DE BELGISCHE KUSTVISSERIJ:

EEN EIGEN STEM EN VERTEGENWOORDIGING VOOR DE KUSTVISSERIJ:

In afwezigheid van een eigen, onafhankelijke stem voor de Kustvisserij, is minstens een structureel overleg nodig over de problematiek en specifieke dossiers die eigen zijn aan de Kustvisserij. Een doeltreffende vertegenwoordiging van de diverse partijen verhoogt de betrokkenheid en naleving van de afspraken, bouwt vertrouwen in de samenwerking met de bevoegde instanties en brengt meer transparantie en zichtbaarheid naar het bredere publiek. In de Rederscentrale, de erkende beroepsvereniging van de werkgevers in de visserijsector in Vlaanderen, is de sector verhoudingsgewijs voornamelijk vertegenwoordigd door het grootvlootsegment en boomkorvaartuigen. Het huidige Garnaal- en Kustvisserij overleg binnen de Rederscentrale, waaraan momenteel ook de eurokotters deelnemen die op garnaal vissen, kan in de toekomst de rol opnemen van een eigen overlegplatform voor de kleinschalige en de Kustvisserij.

EEN SPECIFIEK BELEID EN MAATREGELEN VOOR DE KUSTVISSERIJ:

Een eigen en specifieke strategische planning voor Kustvisserij, afgestemd op de lokale situatie en behoeften, blijft noodzakelijk. Naast de bestaande maatregelen verwijst het Nationaal Strategisch Programma voor de visserij (NSP)⁹ naar het belang van de kustvloot voor de aanvoer van dagverse (duurdere) soorten zoals garnaal en met de hengel gevangen zeebaars. Gerichte maatregelen voor de Kustvisserij kunnen echter ook verder gaan: speciale vergunningen, modellen voor mede-beheer van visbestanden en beschermde gebieden, gezamenlijke monitoring en onderzoek, ondersteuning van diversificatie in doelsoorten en vistechnieken, gerichte marketing van dagverse kwaliteitsvolle producten, keurmerken, enz. De ontwikkeling van een gericht beleid moet aandacht hebben voor de diversiteit van visserijactiviteiten in de kustwateren alsook voor de ecologische voorwaarden en draagkracht van de ecosystemen.

EEN OPTIMALE AFSTEMMING VAN DE KUSTVISSERIJ OP ANDERE RELEVANTE BELEIDSDOMEINEN:

Kustvisserij speelt een belangrijke rol in het behalen van beleidsdoelstellingen in mariene- en kustgebieden. Het vertalen van de strategische doelstellingen, en de rol van de Kustvisserij in het realiseren van gebiedsgerichte doelstellingen voor andere beleidsdomeinen, versterkt de positie van de Kustvisserij en verhoogt een beleidsintegratie. De Mariene Strategie, Natura 2000 en het beleid voor beschermde soorten en habitats, Mariene Ruimtelijke Planning, hernieuwbare energie op zee, maar ook lokale en regionale strategieën voor sociaal-economische ontwikkeling maken hier deel van uit. Onderzoek¹⁰ wijst bijvoorbeeld uit dat de indirecte effecten van de visserijactiviteiten (aanwezigheid) in Oostende, jaarlijks naar schatting 4 tot 9 miljoen euro opbrengen in lokale toeristische bestedingen. Het NSP onderstreept bv. de kansen voor de ontwikkeling van toeristische producten in dit segment, maar er is ook ruimte in andere domeinen. De rol van de vrouwen die de visserijactiviteiten op zee (vooral een mannenzaak) ondersteunen vanop de wal, met tal van activiteiten die zich vertalen in concrete goederen (verkoop van verse visproducten) en diensten (administratie van het familiebedrijf, toeristische activiteiten), mag hierbij niet onderbelicht blijven. Het MARIPAS-project onderzoekt de mogelijke synergiën tussen Kustvisserij en energieparken op zee¹¹. Er is ook nood aan afstemming en samenwerking met de recreatieve visserij (zie verder).

⁹ Nationaal Strategisch Plan voor de Belgische visserijsector 2007-2014 (EVF 2008)

¹⁰ GIFS project http://www.gifsproject.eu/images/pdf/GIFS_Toolkit.pdf 'Toolkit 21st Century Catch'

¹¹ Verhaeghe et al. 2011

Strategische keuzes moeten zo dicht mogelijk bij het karakter van de lokale gemeenschappen aanleunen en de culturele, economische en sociale meerwaarde erkennen.

AFSTEMMING TUSSEN DE RECREATIEVE EN COMMERCIËLE VISSERIJACTIVITEITEN IN DE KUSTWATEREN:

Het GVB stelt dat bepaalde vormen van recreatieve visserij een belangrijke impact kunnen hebben op de visbestanden. Het vraagt lidstaten erover te waken dat recreatieve visserijen de principes van de ecosysteembenadering respecteren, met aandacht voor het verzamelen van gegevens noodzakelijk voor een efficiënt beheer (DCF EC Verordening (EG) nr. 199/2008). Voorlopige resultaten van een systematische monitoringsinspanning wijzen uit dat de recreatieve vloot een niet-onbelangrijke speler is in de visserij in de Belgische kustwateren. In de Belgische kustjachthavens werden ruim 600 uitgeruste recreatieve vissersbootjes geïnventariseerd, waarvan 70% een ligplaats hebben in Blankenberge of Nieuwpoort¹². De hengel is veruit (>80%) het meest frequent geobserveerde vistuig terwijl de overige boten uitgerust zijn met sleeptuig (bordennet of boomkor), of verschillende vistechnieken combineren. Recreatieve vissersvaartuigen hebben geen visvergunning nodig, maar moeten wel voldoen aan een aantal voorwaarden zoals het respecteren van de minimum aanvoermaten, het verbod op het gebruik van warrelnetten, op nachtelijk vissen (tussen 22u en 5u) en op het vermarkten van de gevangen vis. Voor de recreatieve sleeptuigvisserij is het enkel toegestaan te vissen op soorten zonder vangstbeperkingen (grijze garnaal) en binnen de 3 mijlszone¹³. Enkel bordennetten met een bovenpees van maximaal 4,5 meter of de boomkor met een korrestok van maximaal 3 meter op scheepjes < 8 m mogen gebruikt worden. Het vissen met tweelingnetten is verboden. In de periode van december tot mei is het gebruik van een zeef-lap in de opening van het net, verplicht. Recreatieve hengelaars mogen per persoon per dag aan boord niet meer dan 20 kg zeebaars en kabeljauw opvissen (waarvan max 15 kg kabeljauw). De werkelijke omvang van de vangsten is voorlopig onvoldoende gekend. Ondanks het verbod op vermarkting, wordt een ongekend aandeel van de recreatieve vangsten alsnog verkocht, onder meer voor privé-consumptie en in de horeca. Deze visserij was tot voor kort niet onderworpen aan rapportageverplichtingen: dit leidt tot een onderschatting van vangsten, visserijsterfte en milieu-impact, en creëert ongelijke competitie door verschillende maatregelen en voorwaarden op te leggen aan visserijen die in dezelfde gebieden of op dezelfde doelsoorten vissen. Vanuit het oogpunt van een doelmatig visserijbeheer moeten de nodige juridische voorwaarden gecreëerd worden die een goede monitoring, en de afstemming tussen professionele en recreatieve of sportvisserij, toelaten.

AANMOEDIGEN VAN EEN DOORSTROMING NAAR PROFESSIONELE VISSERIJ:

Het KB van 19 april 2014¹⁴ legt de veiligheidsvoorwaarden voor de professionele hengelvisserij op zee in een beperkt vaargebied vast. Het KB faciliteert alvast een eerste stap in de overgang naar professionele hengelvisserij voor de sportvissers die dit wensen. Het is van toepassing op bootjes <12 m en <221 kW, die minder dan 24 uur op zee gaan en binnen een vaargebied van 30 nm actief zijn. Een aangepaste en vereenvoudigde regelgeving voor o.a. de visvergunning en de rechtstreekse verkoop van eigen vangst aan de consument zijn enkele van de knelpunten die aangepakt kunnen worden om actieve sportvissers aan te moedigen om de overstap te maken naar een geprofessionaliseerde en lage-impact visserij.

Costantide - © Vince Bevan

Droogvis - © Coppieters, Marian

Wulken & droogvis - © VLIZ (Coppieters)

Schelpdieren - © Fockeday, Nancy

¹² VLIZ-monitoring recreatieve visserij op zee, LIVIS EVF-AS4 project

¹³ KB van 14 augustus 1989

¹⁴ KB van 19 april 2014– KB houdende de veiligheidsvoorwaarden voor de professionele hengelvisserij op zee in een beperkt vaargebied

HOOGTIJ(D) VOOR KUSTVISSERIJ

Costduinkerke, België - © Vince Bevan

Vismijn Oostende - © Vince Bevan

Vistrap - © De Wulf, Leontien

Zeebrugge - © GFS Researcher Photography

Verkoper & droogvis - © VLIZ (Coppieters)

OOG VOOR HET EIGEN KARAKTER VAN DE KUSTVISSERIJ IN HET MARIENE RUIMTELIJKE PLANNINGSPROCES:

De wet van 20 juli 2012¹⁵ introduceert de organisatie van de mariene ruimtelijke planning in de wet van 20 januari 1999¹⁶ ter bescherming van het mariene milieu in België. De focus van de wet ligt op het planningsproces, de stakeholderparticipatie, het openbaar onderzoek en de strategische milieueffectenbeoordeling. Het biedt een transparant kader voor een ruimtelijke en temporele afstemming van (mede) gebruikers en (mede)gebruikersfuncties. Het marien ruimtelijk plan voor het Belgisch deel van de Noordzee werd voor de eerste maal wettelijk verankerd door het KB van 20 maart 2014¹⁷. Om de ecosysteemfuncties in de Noordzee te behouden worden de meest waardevolle zones gereserveerd onder meer door er enkel nog visserij toe te laten met technieken die de zeebodem niet, of in beperkte mate, aantasten. Zo stelt deze wet een verbod in voor vissersvaartuigen van >70GT binnen de zone van 4,5 zeemijlen van de kust en mag in het beschermd natuurgebied 'de Vlaamse Banken' in bepaalde gebieden door de commerciële visserij enkel gevist worden met aangepast vistuig, of met vistuig dat de bodem niet beroert (bv. handlijn, warrelnetten). Deze zones bieden kansen voor schepen die de omschakeling naar alternatieve visserijtechnieken met een lagere milieu-impact overwegen. Recreatieve visserij is toegelaten in het natuurgebied, voor zover ze de bodem niet beroert¹⁸. Een uitzonderingsregel werd opgenomen voor de recreatieve sleepnetvissers (garnaal) die minstens 3 jaar actief zijn: mits toestemming mogen zij 10x per jaar in het gebied vissen, een toelating die maximum zes jaar geldig is. Daarnaast is er een permanent verbod op vissen en doorvaart vanaf een buffer van 500 meter rondom, en binnen de installaties voor energieopwekking¹⁹, en een verbod op alle bodemberoerende visserij ter hoogte van de munitiestortplaats 'Paardenmarkt'. Gelet op de eigenheid en de rol van de Kustvisserij (inclusief de recreatieve) is het belangrijk om deze sector uitdrukkelijk te betrekken bij het mariene ruimtelijke planningsproces.

ONTWIKKELEN VAN MONITORINGSPROGRAMMA'S VOOR DE KUSTVISSERIJ:

Specifieke monitoring en analyses van de trends voor de Kustvisserij zijn veelal afwezig of onvoldoende toegankelijk. Het systematisch monitoren van de Kustvisserij – in samenwerking met de industrie – is nodig om de historische trends die leiden tot de huidige toestand beter te begrijpen, een doelmatige impactanalyse uit te voeren en effectieve maatregelen voor de toekomst uit te stippelen. Waar het mogelijk en relevant is, kan deze monitoring worden geïntegreerd in de bestaande monitoringsprogramma's, bijvoorbeeld voor de Mariene Strategie, of in naleving van het Mariene Ruimtelijke Plan. De samenwerking met kustvissers biedt unieke mogelijkheden voor onderzoek en monitoring (inclusief in het kader van de wettelijke rapportageverplichtingen) van trends in beschermde gebieden en ecosystemen zoals in het natuurgebied 'Vlaamse Banken'. Een kijk op de bredere economische, ecologische en sociale aspecten van de Kustvisserij moet deel uitmaken van deze monitoring en gegevensverzameling, ten behoeve van een geïntegreerde analyse. De evaluatie van effect en impact kan worden gebruikt om een gedifferentieerd beleid te steunen en aangepaste maatregelen te nemen in een geïntegreerd kader. Lokale ecologische en traditionele kennis van de vissers kan waardevolle aanvullingen brengen in deze analyse.

¹⁵ Wet van 20 juli 2012 (2012-07-20/39), tot wijziging van de wet van 20 januari 1999 ter bescherming van het mariene milieu in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België, wat de organisatie van de mariene ruimtelijke planning betreft

¹⁶ Wet van 20 januari 1999 (1999-01-20/33), ter bescherming van het mariene milieu en ter organisatie van de mariene ruimtelijke planning in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België

¹⁷ KB 20 maart 2014, Koninklijk besluit tot vaststelling van het marien ruimtelijk plan (Art. 6§3)

¹⁸ http://www.belgium.be/nl/nieuws/2014/news_er_beweegt_wat_op_zee.jsp

¹⁹ KB 11 april 2012, Koninklijk besluit tot instelling van een veiligheidszone rond de kunstmatige eilanden, installaties en inrichtingen voor de opwekking van energie uit het water, de stromen en de winden in de zeegebieden onder Belgische rechtsbevoegdheid

VERSTERKING VAN DE BESTAANDE SAMENWERKINGSVERBANDEN EN BETROKKENHEID MET LOKALE STRUCTUREN:

Lokale samenwerkingsverbanden die betrokkenen uit publieke, private en overheidssector samenbrengen en afstemmen op de lokale behoeften, zorgen voor een verhoogde verticale en horizontale integratie, voor overleg, en voor communicatie over de Kustvisserij. Het Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij kan ook in de toekomst een belangrijk hulpmiddel blijven ter ondersteuning van lokale gemeenschap-geleide ontwikkelingen. Binnen het Europees Visserijfonds is hier via het zogenaamde As4-programma een basis voor uitgewerkt. Momenteel wordt onderzocht op welke manier een verderzetting kan gegeven worden aan deze lokale werking.

INVESTEREN IN SPECIFIEKE VISSERIJ-OPLEIDINGEN EN EDUCATIE:

In 1906 stichtte prins Albert het Koninklijk Werk IBIS te Bredene, een school voor weeskinderen van vissers. Studenten kunnen er aan het maritiem technisch secundair een opleiding volgen. Naast het IBIS in Bredene kan men vandaag nog opleidingen volgen in het Maritiem Instituut Mercator te Oostende waar zowel ASO, TSO als BSO studierichtingen specifiek gericht zijn op een maritieme opleiding. Het KTA te Zwijndrecht (Cenflumarin) biedt een volledige TSO-opleiding aan met keuze tussen een opleiding Dek of een opleiding Machine. Voor het aanleren van nieuwe technieken en een bredere waaier aan mariene kennis en vaardigheden is de samenwerking met vissers als ervaringsdeskundigen, een stimulans voor het aantrekken van nieuwe werknemers in de (kust)visserijsector. Het blijvend investeren in visserij-gerelateerde opleidingen voor jongere generaties moet het probleem van de vergrijzing in de visserijsector verhelpen. Praktische opleidingen op kustvissersschepen die innovatieve en lage-impact vistechieken toepassen, kunnen het gebruik ervan verder stimuleren. De opleiding moet oog hebben voor de aspecten van duurzaamheid die in het visserijbeleid nagestreefd worden, evenals voor de doelstellingen inzake mariene beleid, natuurbescherming, biodiversiteit, dierenwelzijn.

Oostende - © VLIZ (Coppiepieters)

Fish2know - © VLV

Diri: O.B2, Oostende, garnaal en visserij voor de kust van Oostende. © Vince Bevan
Verantwoordelijke uitgever: Jan Mees (Viaams Instituut voor de Zee, VLIZ),
Wandelstraat 7, 8400 Oostende, België (VLIZ 2014).

University of Brighton

UNIVERSITY of GREENWICH

Geography of Inshore Fisheries and Sustainability- Geografie van Kustvisserij en Duurzaamheid (INTERREG IVA 2 Zeeën project) doet onderzoek naar de sociaal-economische en culturele betekenis van de kustvisserij.

Voor meer informatie, bezoek www.gifsproject.eu